

RAPORT Z REALIZACJI „MIEJSKIEGO PROGRAMU DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2008 – 2013”

1. WPROWADZENIE

„Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2008 - 2013” wprowadzony został Uchwałą Rady Miejskiej w Gliwicach Nr XX/663/2008 z dnia 20 listopada 2008 r. Celem programu było stworzenie społecznych, zawodowych i materialnych warunków do podniesienia jakości życia niepełnosprawnych mieszkańców Gliwic oraz ograniczenie zjawiska ich wykluczenia społecznego. Program zakładał realizację następujących celów:

1. wspieranie działań na rzecz zapobiegania niepełnosprawności,
2. usprawnienie systemu opieki medycznej i rehabilitacji fizycznej dla osób niepełnosprawnych,
3. wyrównywanie szans w zakresie edukacji osób niepełnosprawnych,
4. wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w dostępie do rynku pracy,
5. wspieranie osób niepełnosprawnych i ich rodzin poprzez system pomocy społecznej,
6. tworzenie warunków aktywności społecznej osób niepełnosprawnych jako podstawy integracji społecznej,
7. współpraca z organizacjami pozarządowymi i tworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz niepełnosprawnych,
8. usprawnienie systemu informacji z zakresu niepełnosprawności oraz zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do informacji,
9. przeciwdziałanie dyskryminacji i realizacja praw osób niepełnosprawnych.

Głównymi realizatorami Programu były: Urząd Miejski w Gliwicach, Ośrodek Pomocy Społecznej w Gliwicach, Powiatowy Urząd Pracy w Gliwicach, Gliwickie Centrum Organizacji Pozarządowych, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe oraz warsztaty terapii zajęciowej.

2. WSPIERANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ ZAPOBIEGANIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Realizacja celów odbywała się poprzez działania związane z przeciwdziałaniem niepełnosprawności i wczesną interwencją. Głównym narzędziem działania były kampanie w zakresie zdrowia publicznego i edukacja zdrowotna. W latach 2009-2013 zrealizowano 44 programy działań na rzecz zdrowego stylu życia. Zrealizowanymi projektami były przykładowo:

1. „Zapobieganie chorobom układu krążenia” - akcja dla 115 mieszkańców w C. H. „FORUM”, podczas której przeprowadzono pomiar ciśnienia krwi, poziomu cukru, badanie EKG oraz konsultacje lekarzy specjalistów ze Śląskiego Centrum Chorób Serca,
2. audycje o tematyce zdrowotnej w lokalnych stacjach radiowych - podjęto tematykę profilaktyki raka piersi, szyjki macicy, cukrzycy, wad wymowy, szkodliwości palenia tytoniu, profilaktyki grypy,
3. konsultacje logopedyczne z zakresu wczesnej diagnozy i profilaktyki zaburzeń mowy - przebadano 98 osób, z których 90% zostało skierowanych na dalszą terapię i leczenie,
4. „Zadbaj o zdrowie swojej skóry” - akcja, podczas której lekarze dermatolodzy przeprowadzili badania przesiewowe 105 osób w zakresie znamion,
5. kampanie „Gliwicki Dzień dla Zdrowia” - w ramach dnia otwartego mieszkańcy mogli skorzystać z konsultacji specjalistów: rehabilitanta, logopedy, stomatologa, pediatry oraz wykonać badanie EKG, pomiar ciśnienia, poziomu cukru oraz obliczyć wskaźnik BMI,
6. szkolenia dla 1508 uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w zakresie promocji zdrowia psychicznego - zakres tematyczny dotyczył tematyki lęków, fobii, depresji, anoreksji i bulimii,
7. „Promocja aktywności wśród seniorów” - zajęcia sportowe dla 115 osób w wieku 50+, w zakres których wchodziły treningi nordic walking organizowane na terenie gliwickich parków oraz treningi aqua aerobiku na basenie „Delfin”.

Działania w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia dotyczyły różnorodnych problemów zdrowotnych oraz skierowane były do różnych grup odbiorców, często realizowane były także w miejscach publicznych lub poprzez media, dzięki czemu udało się dotrzeć z ofertą do wielu mieszkańców Gliwic.

3. USPRAWNIENIE SYSTEMU OPIEKI MEDYCZNEJ I REHABILITACJI FIZYCZNEJ DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

W latach 2009 - 2011 po przeprowadzeniu konkursu ofert, miasto Gliwice zakupiło świadczenia zdrowotne z zakresu rehabilitacji leczniczej dla kobiet z obrzękiem limfatycznym po mastektomii w NZOZ MEDI-SPATZ w Gliwicach. Zakres świadczeń zdrowotnych obejmował wizytę u lekarza angiologa oraz zlecone przez lekarza świadczenia rehabilitacyjne. Z oferty mogły skorzystać

wszystkie mieszkanki Gliwic po zabiegu mastektomii, które wykorzystały przysługujące im świadczenia finansowane przez NFZ, lub u których długi okres oczekiwania na świadczenia finansowane przez NFZ mógł spowodować znaczne pogorszenie stanu zdrowia.

Jednym z istotnych przedsięwzięć było udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. Środki na dofinansowania pochodziły z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Zrealizowano wszystkie zaplanowane w programie przedsięwzięcia, jednakże z uwagi na mniejsze niż zakładano środki finansowe, szczególnie pochodzące z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, część zadań została zrealizowana na niewystarczającym w stosunku do potrzeb poziomie. Jedną z przyczyn mniejszych niż zakładano efektów działań było wprowadzenie przez PFRON zmian do „Programu wyrównywania różnic między regionami”. W 2008r. kiedy planowano działania na kolejne 5 lat, „Programu wyrównywania różnic między regionami” umożliwił pozyskanie środków PFRON na likwidację barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania. Jedną z przyczyn ograniczonych efektów działań w zakresie rehabilitacji było także wejście w życie przepisów ustawy o działalności leczniczej z dnia 01.06.2011 r., co spowodowało, że zakup świadczeń zdrowotnych przez miasto w kolejnych latach nie był już możliwy.

4. WYRÓWNYWANIE SZANS W ZAKRESIE EDUKACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Celem działań nakierowanych na wyrównywanie szans w zakresie edukacji było zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do edukacji i rozwoju osobowości oraz umożliwienie integracji społecznej przez edukację.

Miasto Gliwice zapewniało dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej zajęcia dydaktyczno-wychowawcze wraz z opieką psychologa, logopedy, rehabilitanta. Zapewniono dzieciom i młodzieży przewlekłe chorej opiekę wspomagającą w przedszkolach i szkołach na każdym poziomie, w formie grup i oddziałów integracyjnych. Ważnym elementem działań było wdrażanie zachowań i nawyków przystosowujących młodzież do życia w środowisku społecznym. Poszerzono zakres likwidacji barier architektonicznych w placówkach szkolnych oraz realizowano transport dzieci i młodzieży niepełnosprawnych do placówek oświatowych. W ramach programu zlikwidowano bariery architektoniczne w następujących placówkach oświatowych: Przedszkolu Miejskim z Oddziałami Integracyjnymi Nr 31, Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi Nr 1, Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi Nr 3, Zespole Szkół Ogólnokształcących Specjalnych Nr 7, Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 10 i Zespole Szkół Zawodowych Specjalnych.

Podejmowano różnorodne działania nakierowane na wsparcie rodziców i opiekunów dzieci i młodzieży niepełnosprawnej poprzez szkolenia, grupy wsparcia i specjalistyczne poradnictwo. Kładziono również nacisk na doskonalenie zawodowe nauczycieli pracujących z osobami niepełnosprawnymi poprzez szkolenia i konferencje.

Placówki oświatowe podejmowały wiele inicjatyw związanych z integracją uczniów niepełnosprawnych i pełnosprawnych. Były to między innymi: Przegląd Twórczości Artystycznej Placówek Specjalnych Ziemi Gliwickiej „Podajmy sobie ręce”, Sportowe Igrzyska Placówek Integracyjnych, konkursy literackie, plastyczne, aktorskie i inne, festyny szkolne, wystawy prac uczniów niepełnosprawnych.

Zdecydowana większość planowanych przedsięwzięć w sferze edukacji została zrealizowana. Analiza podjętych działań wskazuje na konieczność zintensyfikowania prac w zakresie likwidacji barier architektonicznych w gliwickich placówkach oświatowych oraz podjęcie większego nacisku na integrację niepełnosprawnych uczniów ze środowiskiem lokalnym, a także stosowanie pedagogiki włączającej jako alternatywy dla nauczania indywidualnego.

5. WYRÓWNIANIE SZANS OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W DOSTĘPIE DO RYNKU PRACY

Celem podejmowanych działań była rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych, pobudzanie ich aktywności na rynku pracy, a także prowadzenie działań informacyjnych skierowanych do potencjalnych pracodawców. Realizowane były specjalistyczne usługi pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych, organizowano szkolenia zawodowe, udzielane były dotacje na podjęcie działalności gospodarczej.

Przykładami innych działań związanych z dostępem osób niepełnosprawnych do rynku pracy były:

- projekt „Niepełnosprawni – mamy potencjał” – w ramach którego 30 osób niepełnosprawnych objęto kompleksowym planem działań aktywizujących, dostosowanych do indywidualnych potrzeb,
- „Giełdy Pracy dla osób niepełnosprawnych” - przedsięwzięcia związane z aktywizacją zawodową, pośrednictwem pracy oraz wyposażeniem osób niepełnosprawnych w wiedzę o rynku pracy oraz zasadach subsydiowanego zatrudniania,
- „(NIE)PEŁNOSPRAWNI – Edukacja – Praca – Perspektywy” – międzynarodowa konferencja poświęcona polityce rynku pracy dla osób niepełnosprawnych,
- „Wyrównywanie szans – (Nie)pełnosprawni – mamy potencjał” - beneficjentami projektu było 30 osób bezrobotnych, posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, gotowych do podjęcia pracy,
- „Punkt wyjścia” program PO KL, w ramach którego realizowane były szkolenia, staże i dotacje na podjęcie działalności gospodarczej dla osób niepełnosprawnych.

Pomimo różnorodnych działań wspierających osoby niepełnosprawne na rynku pracy, analizy porównawcze wskazują, że bezrobocie wśród niepełnosprawnych w latach 2009-2013 utrzymywało się na podobnym poziomie, bez znaczących spadków.

Sytuacja ta związana była z pogarszającą się sytuacją na rynku pracy oraz wzrostem stopy bezrobocia w ostatnich latach. Równocześnie odnotowano zmniejszenie środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przekazywanych na zadania związane z rehabilitacją zawodową i zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.

Poza kompleksowymi działaniami związanymi z aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych konieczne jest podjęcie dodatkowych działań związanych z pozyskiwaniem ofert pracy dla tej grupy bezrobotnych oraz prowadzenie kampanii informacyjnych zachęcających pracodawców do zatrudniania niepełnosprawnych.

6. WSPIERANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN POPRZEC SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ

Celem działania było nie tylko zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych osób niepełnosprawnych, ale również udzielenie pomocy nakierowanej na usamodzielnienie się niepełnosprawnych. Działania skupiały się na monitorowaniu sytuacji osób niepełnosprawnych oraz rodzin z osobą niepełnosprawną, a następnie w miarę możliwości udzielaniu wsparcia w formach określonych ustawą o pomocy społecznej. Jednym z ważnych działań było świadczenie usług pielęgniarских oraz poszerzanie współpracy z zakładami opieki zdrowotnej w kwestii objęcia długoterminową opieką pielęgniariską osób niepełnosprawnych wymagających takiej pomocy. Kolejnym zadaniem mającym na celu wsparcie w usamodzielnianiu było prowadzenie mieszkań chronionych oraz świadczenie specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Środowiskowym Domu Samopomocy. Realizowane były również projekty, które umożliwiały osobom niepełnosprawnym trening rozwoju osobistego, rozwój kompetencji społecznych oraz zawodowych, wypracowanie odpowiedniej postawy wobec napotykanym problemów, wsparcie motywacji do wzięcia losu w swoje ręce i wyrwania się z uzależnienia od pomocy społecznej.

Przykładami zrealizowanych projektów pomocy społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych były:

1. „*Uruchomić niemożliwe*” - warsztaty z zakresu: zmiany wizerunku, aktywizacji zawodowej, komunikacji, radzenia sobie ze stresem, poradnictwo specjalistyczne, kurs języka angielskiego oraz wsparcie doradcy do spraw osób niepełnosprawnych,
2. „*W grupie siła*” - trening umiejętności i kompetencji społecznych, grupy wsparcia, warsztaty aktywizacji zawodowej, warsztaty obsługi komputera, udział w wizycie studyjnej w Centrum Integracji Społecznej CISPOL w Polanowicach i spółdzielni socjalnej w Byczynie – w programie uczestniczyło 27 osób niepełnosprawnych,
3. „*45+*” zajęcia grupy wsparcia, warsztaty aktywizacji zawodowej, trening umiejętności i kompetencji społecznych, trening komunikacji i autoprezentacji, wyjazdowe i stacjonarne zajęcia usprawniające psychoruchowo, warsztaty obsługi komputera - w programie uczestniczyło 13 osób niepełnosprawnych,
4. „*Zaczynam budować swój dom*” - program był skierowany do 16 niepełnosprawnych osób bezdomnych, które skorzystały z treningu rozwoju osobistego i indywidualnej psychoterapii.

Jednym z głównych problemów związanych z pomocą społeczną dla osób niepełnosprawnych był brak wystarczającej liczby miejsc w placówkach dziennego wsparcia, szczególnie dla osób chorujących psychicznie oraz niepełnosprawnych intelektualnie. Dzięki staraniom podejmowanym przez miasto w okresie realizacji programu, w 2014 r. zostaną uruchomione dodatkowe miejsca w Środowiskowym Domu Samopomocy, co zabezpieczy potrzeby osób niepełnosprawnych w tym zakresie.

7. TWORZENIE WARUNKÓW AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH JAKO PODSTAWY INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Głównym celem działania było stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków rozwoju oraz pełnego udziału w życiu społecznym poprzez likwidację barier. Na realizację zadań w zakresie tworzenia warunków aktywności społecznej wykorzystywano środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, dzięki czemu udzielono osobom niepełnosprawnym dofinansowań do turnusów rehabilitacyjnych, do likwidacji barier w komunikowaniu się oraz do likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami. Jednym z przedsięwzięć było wspieranie usług asystenta osoby niepełnosprawnej. Efektem wspólnej inicjatywy Urzędu Miejskiego, Powiatowego Urzędu Pracy oraz organizacji pozarządowych zajmujących się udzielaniem pomocy osobom niepełnosprawnym był pilotażowy projekt realizacji staży na stanowisku asystenta osoby niepełnosprawnej w gliwickich organizacjach pozarządowych. Powiatowy Urząd Pracy w Gliwicach zawarł umowy o organizację stażu z zainteresowanymi udziałem w projekcie organizacjami (Polskim Czerwonym Krzyżem, Caritas Diecezji Gliwickiej, Społecznym Komitetem Pomocy osobom Niepełnosprawnym, Towarzystwem Pomocy św. Brata Alberta), a następnie skierował odpowiednio przeszkolone osoby bezrobotne do odbywania stażu. Projekt był kontynuowany w kolejnych latach, jednakże z uwagi ograniczone możliwości finansowe oraz zmniejszające się zainteresowanie ze strony organizacji pozarządowych, funkcjonował w okrojonym zakresie. W Ośrodku Pomocy Społecznej oraz Gliwickim Centrum

Organizacji Pozarządowych działały centra wolontariatu. Miasto finansowało również usługi transportowe przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Kolejnym przykładem działań była organizacja imprez integracyjnych umożliwiających osobom niepełnosprawnym udział w życiu kulturalnym, rekreacji i sporcie oraz promujących osiągnięcia osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia. Były to między innymi: wystawa twórczości osób niepełnosprawnych „Poznać aby zrozumieć”, festiwal twórczości osób niepełnosprawnych „Gliwickie Spotkania Tęczowe”, koncerty wokalne-recytatorskie „Czy pamiętasz żołnierzu”, akcja „Niepełnosprawni poznają Gliwicę w marszach nordic-walking”, festiwal filmowy „Drzwi”, festyn dla niepełnosprawnych dzieci „Na Mewie bez barier”, piknik integracyjny „Nie pozostawaj w tyle”, „Międzyszkolne spotkania ze sztuką”, „Konkurs Książki Mówionej”, impreza artystyczno-integracyjna „Na pograniczu światów”. Pomimo ogłoszenia konkursów na realizację działań na rzecz rozwoju umiejętności społecznych osób niepełnosprawnych, w tym w zakresie komunikacji społecznej, nie udało się zrealizować działań w tym zakresie. W wąskim zakresie, głównie ze względów finansowych, zrealizowano również przedsięwzięcie dotyczące usuwania barier architektonicznych i komunikacyjnych. Pozostała część zadań została zrealizowana na satysfakcjonującym poziomie.

8. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I TWORZENIE PARTNERSTWA LOKALNEGO NA RZECZ NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Celem działania było wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz współdziałanie w diagnozowaniu i zaspokajaniu potrzeb niepełnosprawnych. Najważniejszą formą współpracy było zlecanie organizacjom realizacji zadań publicznych w dziedzinie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych. W ramach tej współpracy organizacje pozarządowe zrealizowały między innymi zadania na rzecz rehabilitacji społecznej osób niewidomych i słabowidzących, osób z zaburzeniami psychicznymi, kobiet po mastektomii, dzieci ze sprzężoną niepełnosprawnością. Realizowane były również zadania związane z integracją osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną oraz działania mające na celu przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu. Przy współpracy z organizacjami pozarządowymi corocznie organizowane były również obchody Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych. W ramach partnerstwa lokalnego odbywała się współpraca z Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych, która opiniowała projekty lokalnych aktów prawnych dotyczących spraw osób niepełnosprawnych oraz inicjowała działania dotyczące integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Gliwickim organizacjom pozarządowym udzielano również wsparcia poprzez udostępnianie pomieszczeń na spotkania zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami, bezpłatne konsultacje z zakresu prawa i księgowości, udzielanie informacji o możliwości pozyskania funduszy z różnych źródeł oraz poradnictwo w przygotowaniu i wypełnianiu ofert o dotacje miejskie. Współorganizowano także wystawy i wernisaże twórczości osób niepełnosprawnych, przeprowadzono szkolenia dla osób chcących zostać wolontariuszami oraz dla koordynatorów wolontariatu. Promowano gliwickie organizacje pożytku publicznego w związku z akcją „1%”, zorganizowano coroczne gale „Dzień Wolontariusza i społecznika”, podczas których nagradzano wolontariuszy i organizacje pozarządowe.

Zakres i poziom przedsięwzięć nakierowanych na współpracę z organizacjami pozarządowymi pozwala na ocenę celu jako zrealizowanego w pełni.

9. USPRAWNIENIE SYSTEMU INFORMACJI Z ZAKRESU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ORAZ ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH DO INFORMACJI

Głównym celem działań było umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do rzetelnej i pełnej informacji. Przygotowano dodatkową zakładkę „Informator dla niepełnosprawnych” na stronie internetowej miasta www.gliwice.eu, poświęconą problematyce niepełnosprawności. W zakładce znalazły się informacje o programach działań na rzecz osób niepełnosprawnych, aktach prawnych związanych z tematyką niepełnosprawności, jednostkach miejskich, organizacjach pozarządowych i innych instytucjach zajmujących się pomocą osobom niepełnosprawnym, aktualnościach z różnych sfer życia, podstawowych prawach osób niepełnosprawnych (np. z zakresu dostępu do edukacji, rynku pracy, pomocy społecznej, zasiłków i świadczeń związanych z niepełnosprawnością, orzekania o niepełnosprawności), programach i konkursach organizowanych przez inne instytucje np. PFRON oraz o serwisach internetowych poświęconych problematyce niepełnosprawności. Strona była na bieżąco uzupełniana i aktualizowana.

Kolejnym elementem systemu informacyjnego byli konsultanci do spraw osób niepełnosprawnych, których zadaniem było między innymi udzielanie pomocy niepełnosprawnym i ich rodzinom w załatwianiu życiowych problemów, uzyskaniu środków finansowych i rzeczowych niezbędnych do życia poprzez kierowanie do odpowiednich jednostek i stowarzyszeń, informowanie o sytuacji osób niepełnosprawnych w świetle prawa, a także szczegółowe informacje na temat pojęcia osoby niepełnosprawnej, trybu postępowania w sprawach o ubezwłasnowolnienie, stosowania podpisu zastępczego w przypadku opiekunów osób niezdolnych do osobistego podpisu, ale nie ubezwłasnowolnionych, sposobie załatwienia renty socjalnej i renty inwalidzkiej oraz udzielanie informacji na temat przywilejów osób niepełnosprawnych (ulg pocztowych, telekomunikacyjnych, abonamentu RTV, opłat paszportowych, biletów do muzeów, przejazdów komunikacją miejską. Ważnym źródłem informacji z zakresu niepełnosprawności były również strony internetowe

i informatory przygotowane przez placówki zajmujące się osobami niepełnosprawnymi. Zapewniono również osobom niepełnosprawnym usługi w formie warsztatów komputerowych, porad prawnych, pomocy w wypełnianiu PIT-ów oraz bezpłatnego dostępu do Internetu. Wszystkie zaplanowane przedsięwzięcia zostały zrealizowane, jednakże w kolejnych latach konieczne będzie położenie większego nacisku na koordynację działalności punktów informacyjno-doradczych w placówkach miejskich.

10. PRZECIWDZIAŁANIE DYSKRYMINACJI I REALIZACJA PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Celem działań było zwrócenie uwagi na prawa osób niepełnosprawnych i ich potrzeby oraz zmiana wizerunku osób niepełnosprawnych w społeczeństwie. Podczas realizacji programu zarówno instytucje miejskie, jak i organizacje pozarządowe podejmowały różnorodne działania związane z przeciwdziałaniem dyskryminacji oraz poszanowaniem praw osób niepełnosprawnych.

Przykładem takich działań były:

- projekt "Bądź dziś jednym z nas" - akcja skierowana do pracowników Urzędu Miejskiego w Gliwicach miała na celu pokazanie osobom zdrowym sposobu funkcjonowania osób niewidomych i słabowidzących - podczas zajęć uczestnicy założyli specjalne gogle symulujące różne dysfunkcje wzroku oraz zaznajomili się z barierami i problemami osób całkowicie niewidomych, posługując się białą laską w czarnych opaskach na oczach, co pozwoliło na poznanie podstawowych odczuć osób z dysfunkcją wzroku, a jednocześnie stworzyło możliwość poznania mocnych stron i możliwości tej grupy niepełnosprawnych,
- działalność „Galerii w podwórzu”, w której odbywały się wernisaże, wystawy prac osób niepełnosprawnych, spotkania z poezją oraz inne imprezy integracyjne,
- projekt „Kapelusz pełen nieba” mający na celu przeciwdziałanie uprzedzeniom w stosunku do osób chorujących psychicznie - nakręcono film, którego bohaterami są osoby z zaburzeniami psychicznymi, przeprowadzono cykl szkoleń dla pracowników socjalnych dotyczących pracy z klientem chorym psychicznie oraz warsztaty dla rodzin osób chorujących psychicznie,
- debata „Osoba niepełnosprawna w środowisku lokalnym”, w której udział wzięły osoby niepełnosprawne, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz słuchacze Kolegium Nauczycielskiego,
- projekt „Razem bawić się weselej”, który miał na celu propagowanie wśród dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym tolerancji i szacunku dla osób niepełnosprawnych,
- kampania „Czy naprawdę chciałbyś być na naszym miejscu?” promująca zasady korzystania z miejsc parkingowych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych.

Różnorodność oraz dostępność programów na rzecz osób niepełnosprawnych spowodowały, że zrealizowane przedsięwzięcia w tym zakresie ocenić można jako odpowiednie do istniejących potrzeb.

11. PODSUMOWANIE

Analiza podjętych działań pozwala na stwierdzenie, że „Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2008 - 2013 r.” w zdecydowanej większości jego zapisów został zrealizowany. Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć wpłynęła pozytywnie na społeczne i materialne warunki życia niepełnosprawnych mieszkańców Gliwic oraz na ograniczenie zjawiska ich wykluczenia społecznego. Kontynuowano zadania realizowane w latach poprzednich, ale wprowadzono także nowe obszary działań, przykładowo realizowano przedsięwzięcia skierowane do najmłodszych mieszkańców miasta: przedszkolaków i uczniów szkół podstawowych, związane ze zmianą społecznego wizerunku osób niepełnosprawnych i ograniczeniu zjawiska dyskryminacji. Pomimo ram prawnych i ograniczeń finansowych podejmowano działania w sferze przeciwdziałania niepełnosprawności i usprawnienia systemu opieki i rehabilitacji. Przykładem tych działań były dotacje budżetu miasta dla podmiotów leczniczych, mające na celu poprawę warunków świadczonych usług dla pacjentów, w tym także osób niepełnosprawnych. Placówki oświatowe podejmowały działania nakierowane na uczniów niepełnosprawnych – poprzez wczesną interwencję, terapię oraz różnorodne formy wsparcia w procesie edukacji, ale również na uczniów pełnosprawnych, poprzez działania otwierające ich na świat osób niepełnosprawnych. Pomimo trudności na rynku pracy, podejmowane były różnorodne inicjatywy w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Giędy pracy dla osób niepełnosprawnych, organizowane corocznie w partnerstwie instytucji, organizacji, związków pracodawców i pracodawców stały się jednym z ważniejszych cyklicznych wydarzeń na lokalnym rynku pracy. We współpracy z organizacjami podjęto wiele inicjatyw zmierzających do zaspokojenia różnorodnych potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców miasta oraz ich integracji ze społecznością lokalną. Bardzo ważne było włączenie do działań samych osób niepełnosprawnych. Podejmowano działania mające na celu wsparcie rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych, a także osób pracujących na co dzień z niepełnosprawnymi poprzez szkolenia, warsztaty, grupy wsparcia.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych zostały nagrodzone w dwóch kolejnych edycjach konkursu na najlepsze praktyki jednostek samorządu terytorialnego w zakresie polityki na rzecz osób niepełnosprawnych, ogłoszonego przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego oraz PFRON

„Samorząd Równych Szans”. Urząd Miejski w Gliwicach został także uhonorowany przez Polski Związek Niewidomych tytułem "Przyjaciel niewidomych".

Za w pełni satysfakcjonujące można uznać działania w zakresie integracji osób niepełnosprawnych, wspierania ich aktywności społecznej, przedsięwzięcia w zakresie wyrównywania szans niepełnosprawnych w dostępie do edukacji, a także działania dotyczące współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Część zadań zrealizowana została niestety w ograniczonym zakresie, co spowodowane było przede wszystkim niewystarczającymi środkami finansowymi, w tym zmniejszającą się corocznie pulą środków PFRON przekazywanych na realizację zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej. Do obszarów, w których efekty działań były mniejsze niż zakładano należy zaliczyć przystosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych. Pomimo podjętych działań nie udało się również stworzyć pełnego systemu wsparcia w usamodzielnianiu się osób niepełnosprawnych oraz sprawnego systemu asystentów i wolontariuszy działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Dalszego doskonalenia wymaga również system wymiany informacji dotyczących problematyki niepełnosprawności. Na problemy osób niepełnosprawnych nadal wpływają warunki makroekonomiczne jak: niski poziom materialny, brak swobodnego dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz bezrobocie i niski poziom kwalifikacji zawodowych, co powoduje, że konieczne jest doskonalenie systemu pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych i położenie nacisku na kompleksowość świadczonych usług. Konieczne jest więc wdrażanie nowych i doskonalenie istniejących form wsparcia osób niepełnosprawnych. Działania te będą podejmowane w ramach realizacji „Miejskiego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych dla Miasta Gliwice na lata 2014 - 2019”.

Tabela nr 1. Liczba porad udzielona osobom niepełnosprawnym przez konsultantów ds. osób niepełnosprawnych

Rodzaj spraw	2009	2010	2011	2012	2013
Turnusy rehabilitacyjne	1437	787	645	1146	875
Karty parkingowe	1319	1144	1189	1318	1242
Określanie niepełnosprawności	1431	1037	1014	964	1092
Informacje n/t ZPCH	135	106	117	70	117
Informacje n/t stowarzyszeń	96	113	176	71	113
Uprawnienia i ulgi	1969	1206	1030	1229	615
Pomoc osobom głuchoniemym	415	340	310	272	285
Kredyty - dofinansowania PFRON	189	218	126	115	126

Źródło: Biuro Obsługi Interesantów Urząd Miejski w Gliwicach

Tabela nr 2. Bezrobocie osób niepełnosprawnych

	2009	2010	2011	2012	2013
Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP jako bezrobotne	377	443	401	432	425
Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP jako poszukujące pracy*	149	152	173	147	110

*poszukujący pracy – osoba nie spełniająca wymogów ustawowych do nabycia statusu osoby bezrobotnej

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Gliwicach

Tabela nr 3. Formy wsparcia osób niepełnosprawnych w zakresie aktywizacji zawodowej

Usługa	2009	2010	2011	2012	2013
Poradnictwo indywidualne	130	86	149	160	121
Indywidualny Plan Działania	-	-	85	147	110
Poradnictwo grupowe	27	2	6	15	12
Szkolenia	80	97	62	77	55
Wypożyczenie stanowiska pracy	2	2	2	17	4
Dotacja na podjęcie działalności gospodarczej	3	4	8	10	3
Podjęcia pracy	97	269	72	177	142

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Gliwicach

Tabela nr 4. Wsparcie informacyjne osób niepełnosprawnych (liczba osób)

Usługa	2009	2010	2011	2012	2013
Pomoc w wypełnianiu PIT-ów	58	60	29	45	36
Porady prawne	229	226	193	159	215
Korzystanie z bezpłatnego Internetu	722	580	399	369	244

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gliwicach

Tabela nr 5. Zajęcia aktywizująco - integracyjne dla osób niepełnosprawnych (liczba spotkań)

Rodzaj spotkania	2009	2010	2011	2012	2013
Warsztaty językowe (angielski i włoski)	-	41	62	71	14
Warsztaty komputerowe	-	-	41	43	39
Zajęcia plastyczne i manualne	-	12	15	19	52
Zajęcia relaksacyjne	-	43	28	53	48
Dyżur grupy wsparcia SM	11	10	9	9	9
Dyżur grupy wsparcia AFAZJA	10	10	9	8	8
Dyżur koordynatora centrum wolontariatu	52	45	8	38	45
Gry stolikowe	36	35	34	32	32
Imprezy integracyjne	14	32	17	15	58

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gliwicach

Tabela nr 6. Środki budżetu miasta przekazane na realizację zadań w dziedzinie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych

	2009	2010	2011	2012	2013
Kwota dotacji z budżetu miasta Gliwice przekazana na realizację zadań w dziedzinie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych	24.110,00	26.200,00	84.634,75	188.758,58	234.000,00

Źródło: Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urząd Miejski w Gliwicach

Tabela nr 7. Środki PFRON na realizację zadań ustawowych z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej

	2009	2010	2011	2012	2013
Środki PFRON dla miasta Gliwice na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych	3.12.064,00	2.518.303,00	2.515.626,00	3.536.672,00	2.508.411,00

Źródło: Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urząd Miejski w Gliwicach

Tabela nr 8. Środki budżetu miasta wydatkowane na zorganizowanie transportu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół

	2009	2010	2011	2012	2013
Środki budżetu miasta Gliwice wydatkowane na zorganizowanie transportu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół	963.980,96	633.568,00	691.703,56	760.974,25	1.042.516,22

Źródło: Wydział Edukacji Urząd Miejski w Gliwicach

Tabela nr 9. Dotacje budżetu miasta dla podmiotów leczniczych

Podmiot	Rok udzielenia dotacji	Cel dotacji	Kwota dotacji
SPOŁECZNY KOMITET POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM	2012	Wykonanie wentylacji mechanicznej i klimatyzacji w budynku przy ul. Słowackiego 58B w Gliwicach	250 000,00
CARITAS DIECEZJI GLIWICKIEJ	2012	Zakup samochodu dla potrzeb NZOZ Caritas Diecezji Gliwickiej	21 240,00
STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ CHORYCH HOSPICJUM	2012	Zakup samochodu dla potrzeb NZOZ Hospicjum Miłosierdzia Bożego w Gliwicach	47 500,00
VITO-MED SP. Z O. O.	2012	Przebudowa dźwigu szpitalnego w budynku przy ul. Kozielskiej 8 w Gliwicach"	200 000,00
STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ CHORYCH HOSPICJUM	2013	Zakup samochodu na potrzeby NZOZ Hospicjum Miłosierdzia Bożego w Gliwicach	32 980,00

Źródło: Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urząd Miejski w Gliwicach